

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВ «ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ПОЛІСся»»**

Циклова комісія правових дисциплін

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Конституційне право України»**

ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ:

Право

ГАЛУЗІ ЗНАНЬ:

08 Право

СПЕЦІАЛЬНОСТІ:

081 Право

БЕРЕЗНЕ – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Конституційне право України» для здобувачів освіти
1-ого курсу спеціальності 081 Право

Розробник: викладач

(підпис)

Робочу програму переглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії правових дисциплін

Протокол № 6 від «20» лютого 2025 року

Голова циклової комісії

 Віталій БЛІНОВ
(підпис)

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 6 Загальна кількість годин – 180	Галузь знань: 08 Право Спеціальність 081 Право Освітня програма: Право Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Нормативна
		Рік підготовки: 1-й рік
		Семестр – 1, 2
		Лекційні – 40
		Практичні - 60
		Самостійна робота – 80
		Вид контролю: диференційований залік, іспит

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи студента становить: для денної форми навчання – 56%/44%.

Мета, предмет, завдання та очікувані результати вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право України»

Мета навчальної дисципліни : знайомство з положеннями цієї профільної дисципліни, які базуються на Конституції та інших нормативно-правових актах, оволодіння сучасною нормативно-правовою термінологією.

Завдання навчальної дисципліни: набуття студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно реалізовувати набуті теоретичні знання на практиці. Завданням вивчення дисципліни є також детальне вивчення Конституції України, конституційних законів та інших нормативно-правових актів, що являються джерелами галузі конституційного права України.

Предмет вивчення навчальної дисципліни - охорона прав і свобод людини (відносини між людиною та державою), устрій держави і державної влади (владовідносини).

Очікувані результати навчання

В результаті вивчення навчальної дисципліни **здобувач освіти повинен володіти такими предметними компетентностями:**

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в галузі фізичної культури і спорту або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності.

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свободи людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові) компетентності.

СК3. Здатність застосовувати знання основних засад та інститутів національного права.

СК5. Здатність надавати консультації з типових правових питань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- історію конституційного розвитку України;
- загальні засади конституційного ладу України;
- основи правового статусу людини та громадянина;
- форми безпосереднього народовладдя (вибори, референдум);
- конституційну систему органів державної влади України;
- конституційно-правовий статус Верховної ради України, Президента України, органів виконавчої влади;
- конституційно-правові основи побудови судової системи.;
- конституційно-правовий статус прокуратури України;
- конституційно-правові основи діяльності Конституційного Суду України;
- територіальний устрій України;

- конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні.

Вміти:

- аналізувати норми Конституції та інших законів;
- володіти юридичною термінологією з конституційного права;
- уважно слідкувати за прийняттям нових законів і вміти їх правильно тлумачити;
- орієнтуватися в питаннях діяльності Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, Конституційного Суду інших органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування в Україні;
- опрацьовувати додаткову літературу, зокрема монографії та наукові статті.
- аналізувати проблеми функціонування того чи іншого конституційно-правового інституту та пропонувати шляхи подальшого розвитку та вдосконалення.

Структура навчальної дисципліни

Семестр	Кількість годин					
	денна форма					
	всього	у тому числі:				
		л	сем./ пр.	лаб.	прак. інд	с.р.с.
1, 2	180	40	60			80

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

НАЗВА ТЕМАТИЧНОГО РОЗДІЛУ	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН НА ЗАНЯТТЯ		САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ
		теорет.	практ.	
I. СИСТЕМА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА	28	6	10	12
II. КОНСТИТУЦІЯ : СТРУКТУРА ТА СУТНІСТЬ	30	6	10	14
III. ПРАВА ТА СВОБОДИ ЛЮДИНИ	30	8	10	12
IV. ПРЕЗИДЕНТ ТА ПАРЛАМЕНТ : МІСЦЕ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	30	6	10	14
V. ВИКОНАВЧА ВЛАДА	30	6	10	14
VI. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС	32	8	10	14
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ:	180	40	60	80

ІІІ. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКЛАДЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ІІІ ВИВЧЕННЯ, ОБСЯГ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

№ ауд. заняття	№ заняття	Назва розділу, теми і зміст занять	Вид занять, кількість годин		Самостійна робота студентів К-ть год	Тип заняття	Форми та засоби контролю	Технічні засоби навчання. Джерела
			теорет	лабор.- практ.				
1	2		3	4	5	6	7	8
I. СИСТЕМА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА			6	10	12			
1	1	Поняття, предмет та метод конституційного права.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[4, 8]
	2	Конституційно-правові норми: зміст, структура та класифікація.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[16, 20]
	3	Конституційно-правові інститути. Система конституційного права.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	
	4	Конституційно-правові відносини.			2	Практична робота	Звіт з практичної роботи	[11, 14]
	5	Джерела конституційного права України.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[10, 19]
	6	Місце конституційного права у національній правовій системі.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[10-11]
	7	Теоретичне та практичне значення Конституції України.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[17, 19]
2	8	Конституційний лад України: поняття та сутність.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[12, 15]
	9	Принципи конституційного ладу України.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[6, 12]

	10	Закріплення конституційного ладу України.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[2, 9]
	11	Принципи конституційного ладу України: суверенність, демократизм, гуманізм, реальність, системність.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[11, 14]
	12	Класифікація принципів конституційного ладу України.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[13, 42]
3	13	Система конституційного ладу України.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[10-11]
	14	Поняття гарантій конституційного ладу України		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[18, 21]
II. КОНСТИТУЦІЯ : СТРУКТУРА ТА СУТНІСТЬ			6	10	14			
4	15	Конституція: поняття та сутність.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[7-8]
	16	Структура Конституції України 28 червня 1996 року.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[4-6]
	17	Сфера функціонального призначення та ознаки Основного Закону України.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[3, 15]
	18	Процедура внесення змін до Конституції України.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[12, 19]
	19	Способи прийняття конституцій.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[15, 17]
5	20	Поняття, зміст та види правового статусу людини і громадянина.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[10, 20]
	21	Структура конституційно-правового статусу людини і громадянина.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[9, 17]
	22	Правові підстави обмеження прав людини і громадянина.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[18, 20]
	23	Права людини в умовах особливих правових режимів надзвичайного та воєнного стану.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[4, 12]

	24	Особливості статусу різних категорій громадян.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[9, 13]
	25	Поняття та способи набуття громадянства.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[16, 20]
6	26	Правовий статус громадянина України.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[2, 9]
	27	Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[11, 14]
	28	Правовий статус біженців та внутрішньо переміщених осіб в Україні.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[12, 15]
	29	Гарантії прав внутрішньо переміщених осіб.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[10-11]
ІІІ. ПРАВА ТА СВОБОДИ ЛЮДИНИ			8	10	12			
7	30	Покоління прав людини. Концепції прав людини.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[13, 18]
	31	Класифікація прав і свобод людини та громадянина.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[2, 15]
	32	Основні обов'язки людини і громадянина.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[12, 16]
8	33	Гарантії прав та свобод людини і громадянина.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[9, 20]
	34	Призначення на посаду, звільнення з посади та припинення повноважень Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[17, 19]
	35	Поняття релігії, свободи совісті та віросповідання.			2	Самостійне опрацювання	Тестування	[12, 16]
	36	Конституційне право людини на свободу світогляду і віросповідання.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[8, 15]

9	37	Релігійні організації: поняття, ознаки, види.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[10, 16]
	38	Порядок створення та діяльності релігійних організацій.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[8, 14]
	39	Особливості взаємовідносин держави та релігійних організацій.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[3, 6]
	40	Історія розвитку виборчої системи в Україні.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[11, 17]
	41	Вибори, виборче право та загальна характеристика виборчої системи України.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[16, 20]
10	42	Основні принципи виборів.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[2, 9]
	43	Стадії виборчого процесу.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[11, 14]
	44	Порядок призначення виборів.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[10, 15]
IV. ПРЕЗИДЕНТ ТА ПАРЛАМЕНТ : МІСЦЕ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ			6	10	14			
11	45	Референдум як спосіб ухвалення принципово важливих нормативно-правових та політичних рішень.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[11, 14]
	46	Референдум як політико-правовий інститут.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[3, 18]
	47	Особливості законодавчого врегулювання референдуму.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[17, 19]
	48	Правові умови ініціювання, призначення і проведення референдуму в Україні.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[8, 15]
	49	Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[6, 9]
	50	Верховна Рада - парламент України.			2	Самостійне	Усне опитування	[12, 20]

						опрацювання		
	51	Конституційний склад та структура Верховної Ради України.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[5, 8]
12	52	Законодавчий процес та інші парламентські процедури.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[9, 13]
	53	Конституційно-правовий статус народного депутата України.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[2, 4]
	54	Інститут глави держави в світі: історія становлення та розвитку.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[14, 16]
13	55	Місце та роль Президента України в системі органів державної влади.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[7, 19]
	56	Повноваження Президента України. Дострокове припинення повноважень Президента України.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[10, 15]
	57	Перелік суб'єктів права законодавчої ініціативи.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[6, 15]
	58	Основні парламентські процедури: загальна характеристика.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[5, 20]
	59	Процедура імпічменту Президента України.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[2, 9]
V. ВИКОНАВЧА ВЛАДА			6	10	14			
14	60	Поняття виконавчої влади, система її органів.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[8-9]
	61	Елементи конституційно-правового статусу Кабінету Міністрів України.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[2, 14]
	62	Повноваження Кабінету Міністрів України у відносинах з міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[4, 19]
15	63	Взаємодія Кабінету Міністрів	2			Засвоєння	Усне опитування	[7, 16]

		України з місцевими державними адміністраціями.				нових знань		
	64	Порядок формування місцевих державних адміністрацій.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[10, 15]
	65	Основні повноваження місцевих державних адміністрацій в Україні.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[6, 15]
	66	Процедура формування центральних органів виконавчої влади.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[5, 13]
	67	Поняття та види місцевих державних адміністрацій.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[1, 9]
16	68	Роль і місце суду в системі органів державної влади.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[2, 14]
	69	Функціональне призначення органів прокуратури в механізмі забезпечення конституційної безпеки.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[14, 16]
	70	Загальні засади функціонування інституту адвокатури в Україні.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[7, 16]
	71	Гарантії, які забезпечують здійснення прокуратурою своїх функцій в сфері конституційної безпеки.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[1, 15]
	72	Характеристика конституційно-правового статусу адвокатури.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[6, 14]
	73	Елементи структури правового статусу адвоката та їх характеристика.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[2, 9]
	74	Основні функції та повноваження судів загальної юрисдикції за Конституцією та законами України.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[12, 19]

VI. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС			8	10	14			
17	75	Адміністративно-територіальний устрій України: поняття та система.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[7, 20]
	76	Правовий статус адміністративно-територіальних одиниць. Спеціальний статус міст Києва і Севастополя.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[14, 16]
	77	Автономна Республіка Крим: історія становлення та особливості конституційно-правового статусу.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[7, 18]
	78	Особливості спеціального статусу міст Києва та Севастополя.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[10, 15]
	79	Характеристика конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[12, 14]
18	80	Конституційний Суд України - єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[14, 21]
	81	Порядок формування Конституційного Суду України, його структура та склад.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[4, 16]
	82	Функції та повноваження Конституційного Суду України.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[10, 15]
19	83	Форми звернення до Конституційного Суду України.	2				Усне опитування	[6, 15]
	84	Територіальна громада - основний елемент системи місцевого самоврядування.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[5, 13]
	85	Сільські, селищні, міські ради (поняття, загальний склад, вибори, строк повноважень, сесія ради).			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[2, 4]

	86	Обласні та районні ради (поняття, загальний склад, вибори, строк повноважень).			2	Самостійне опрацювання	Звіт з практичної роботи	[4, 16]
	87	Конституційне подання.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[8, 19]
	88	Конституційне звернення.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[7, 15]
	89	Провадження у Конституційному Суді України.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[6, 11]
20	90	Юридична сила рішень Конституційного суду України.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування. Підведення підсумків	[8, 17]
20	90	Загальна кількість годин:	40	60	80			

IV. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
I. СИСТЕМА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування за матеріалами лекції, підготовка доповіді	Література: [основна: 2,4,7,12; допоміжна:1,9,10]	20
II. КОНСТИТУЦІЯ : СТРУКТУРА ТА СУТНІСТЬ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до практичного заняття	Експрес опитування за матеріалами лекції, складання аналіз статті, есе.	Література: [основна: 1,5,8,14; допоміжна:2,9,15]	20
III. ПРАВА ТА СВОБОДИ ЛЮДИНИ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування за матеріалами лекції, написання тезисів	Література: [основна: 3,9,11,16; допоміжна:1,7,21]	20
IV. ПРЕЗИДЕНТ ТА ПАРЛАМЕНТ : МІСЦЕ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу, аналіз презентації	Експрес опитування за матеріалами лекції, складання фраз і кліше для презентації	Література: [основна: 2,4,7,12; допоміжна:1,9,10]	20
V. ВИКОНАВЧА ВЛАДА	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до практичного	Експрес опитування за матеріалами лекції, складання плану наукового	Література: [основна: 4,6,8,11; допоміжна:2,7,15]	20

	заняття, огляд теоретичного матеріалу,	дослідження, есе, підготовка доповіді, реферат		
VI. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу,	Експрес опитування за матеріалами лекції, складання наукового тексту, умовних позначень, символів, скорочень і термінів, есе	Література: [основна: 3,5,8,20; допоміжна:2,6,18]	20

V. Методи контролю

1. Поточне тестування.
2. Перевірка завдань самостійної роботи.
3. Перевірка індивідуальної роботи.
4. Поточний контроль.
5. Семестрова форма контролю.

VI. Розподіл балів, які отримують студенти за дисципліну

Поточне оцінювання та самостійна робота			Підсумковий контроль (диференційований залік, екзамен)	Сума
T1	T3	T3	40	100
20	20	20		
T4	T5	T6	40	100
20	20	20		

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

IV. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Агафонова Н. В. Конституційна реформа в Україні: поняття, інституційний механізм та забезпечення ефективності: дис. на здобуття наук. ступеня докт. юр. наук : спец. 12.00.02. К., 2017. 405 с.
2. Белов Д.М. Парадигма українського конституціоналізму. В.Березний: РК «Євростандарт», 2011. 400 с.
3. Белов Д.М. Турияниця О.О. Реформа інституційної системи в Україні. Науковий вісник УжНУ Серія «Право». Випуск № 32. Т 1. 2015. С. 104-108.
4. Бисага Ю.М., Белов Д.М. Механізм реалізації назрілих вдосколень державно-правової системи в Україні: загальне і особливе. Матеріали науково-практичної конференції «Конституційна реформа: регіональний вимір» (м. Ужгород 26 травня 2015 року). Ужгород: «Говерла». 2015. 106 с.
5. Бисага Ю.М., Белов Д.М., Місце та роль порівняльного правознавства у системі підготовки конкурентоздатного правника. Сучасні проблеми порівняльного правознавства : збірник наукових праць / за ред.. Ю.С.Шемшученка, Я.В.Лазура; упор.: О.В.Кресін, М.В.Савчин. Ужгород: «Говерла». 2015. 216 с.

6. Гецько В. В. Конституційно-правова відповідальність народних депутатів України та депутатів місцевих рад: проблеми теорії та практики: дис. канд. юр. наук : 12.00.02. Ужгород, 2015. 195 с.
7. [Конституційне право України](#): підручник / за ред. Ю.М. Бисаги, Д.М. Белова. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика». 2015. 260 с.
8. [Конституційне право України](#): прагматичний курс: навч. посіб. / М.В.Афанасьєва, Ю. Ю. Бальцій, Ю. Д. Батан. Одеса: Юридична література, 2017. 56 с.
9. Фрідманський Р.М. Трансформація конституціоналізму в контексті внесення змін до Конституції України. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2015. Випуск 4. Том 1. С. 84-87.
10. Шаповал В. Конституція України: аж двадцять років або лише двадцять років!? Право України. 2016. № 6. С.9-19.
- 11.. Баглай М. В., Туманов В.А. Малая Энциклопедия конституционного права. — М: БЕК. 1998.
12. Ботов С. В. Конституционная юстиция (сравнительный анализ). — М.: ЕАВ, 1994.
13. Європейська хартія про місцеве самоврядування // Віче, 1993. — № 6. — Є. 33-39.
14. Исполнительная власть: сравнительно-правовое исследование. — М.:ИНИОНРАН, 1995.
15. Кашкин С.Ю. Политический режим в современном мире: Понятие, сущность, тенденции развития. — М.: Юрист, 1993.
16. Люшер Ф. Конституционная защита прав и свобод личности. — М.: Прогресс-Универс, 1993.
17. Конституционные суды на постсоветском пространстве. Сравнительное исследование законодательства и судебной практики. — М.: Центр конституционных исследований, 1999.
18. Современный конституционализм. — М.: ИГПАН. 1992.
19. Шаповал В. М. Вищі органи сучасної держави. Порівняльний аналіз. — К.: Програма Л, 1995.
- 20.. Шаповал В. М. Конституційні системи зарубіжних країн. — К.: Вища школа, 1992.
21. Юдин Ю. Политические партии и право в современном государстве. — М., 1998

Основні нормативно-правові акти

1. Конституція України.-К.,1996
2. Декларація про державний суверенітет України // Відомості ВРУ.-1990.-№31.-Ст.429
3. Акт [проголошення](#) незалежності України // Відомості ВРУ.-1991.-№38.-Ст.502
4. Конституція АРК.
5. Закон України «Про біженців»// Відомості ВРУ.-1994.-№19
6. Закон України «Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим» // Відомості ВРУ.-1998.-№29

7. Закон України «Про Вищу раду юристів» // Відомості ВРУ.-1998.-№25. Закон 8.
- Закон України «Про власність» // Відомості ВРУ.-1991.-№20
9. Закон України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» // Відомості ВРУ.-1991.-№33
10. Закон України «Про громадянство України» // Відомості ВРУ.-2001
11. Закон України «Про державну службу» // Відомості ВРУ.-1993.-№32
12. Закон України «Про комітети Верховної Ради України» // Відомості ВРУ.-1995.-№19
13. Закон України «Про Конституційний Суд України» // Відомості ВРУ.-1996.-№49
14. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» // Відомості ВРУ.-1997.-№24
15. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» // Відомості ВРУ.-1999.-№20-21
16. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну» // Відомості ВРУ.-1994.-№23
17. Закон України «Про правовий статус іноземців» // Відомості ВРУ.-1994.-№23
18. Закон України «Про правонаступництво України» // Відомості ВРУ.-1991.-№46
19. Закон України «Про прокуратуру» // Відомості ВРУ.-1991.-№53
20. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» // Відомості ВРУ.-1998.-№35
21. Закон України «Про Рахункову палату» // Відомості ВРУ.-1996.-№43
22. Закон України «Про статус суддів» // Відомості ВРУ.-1993.-№8
23. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини» // Відомості ВРУ.-1998.-№20
24. Закон України «Про Регламент від 10.02.2010 № 1861-VI // Відомості ВРУ.-1994.-№ 35
25. Декларація прав національностей України // Відомості ВРУ.-1991.-№53